

Облікова картка дисертації (ОКД)

Шифр спецради: ДФ 35.051.054

Відкрита

Вид дисертації: 08

Державний обліковий номер: 0822U100840

Дата реєстрації: 17-06-2022

1. Відомості про здобувача

ПІБ (укр.): Різун Назар Тарасович

ПІБ (англ.): Rizun Nazar Tarasovych

Шифр спеціальності, за якою відбувся захист: 032

Дата захисту: 14-06-2022

На здобуття наукового ступеня: Доктор філософії (д.філ)

Спеціальність за освітою: Історія

2. Відомості про установу, організацію, у вченій раді якої відбувся захист

Назва організації: Львівський національний університет імені Івана Франка

Підпорядкованість: Міністерство освіти і науки України

Код ЄДРПОУ: 02070987

Адреса: вул. Університетська, буд. 1, м. Львів, Львівська обл., 79000, Україна

Телефон: 380322616048

E-mail: zag_kan@lnu.edu.ua

WWW: <http://www.lnu.edu.ua>

3. Відомості про організацію, де виконувалася (готувалася) дисертація

Назва організації: Львівський національний університет імені Івана Франка

Підпорядкованість: Міністерство освіти і науки України

Код ЄДРПОУ: 02070987

Адреса: вул. Університетська, буд. 1, м. Львів, Львівська обл., 79000, Україна

Телефон: 380322616048

E-mail: zag_kan@lnu.edu.ua

WWW: <http://www.lnu.edu.ua>

4. Відомості про організацію, де працює здобувач

Назва організації: Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника

Підпорядкованість: Національна академія наук України

Код ЄДРПОУ: 22334641

Адреса: вул. Стефаника, буд. 2, м. Львів, Львівська обл., 79000, Україна

Телефон: 380322744372

E-mail: library@lsl.lviv.ua

WWW: <http://www.lsl.lviv.ua>

5. Наукові керівники та консультанти

Наукові керівники

Файда Олег Васильович (к. і. н., доц., 07.00.06)

6. Офіційні опоненти та рецензенти

Офіційні опоненти

Івангородський Костянтин Васильович (д. і. н., доц., 07.00.06)

Шеломенцев-Терський Святослав Володимирович (д. і. н., професор, 20.02.22)

Рецензенти

Щодра Ольга Михайлівна (к. і. н., доц., 07.00.06)

Шпик Ігор Євгенович (к. і. н., доц., 07.00.02)

7. Підсумки дослідження та кількісні показники

Підсумки дослідження: 22 - Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Кількість публікацій: 9

Кількість сторінок: 211

Кількість патентів:

Кількість додатків: 1

Впровадження результатів роботи: ні

Ілюстрації:

Мова документа: Українська

Таблиці:

Зв'язок з науковими темами: 0115U003720

Схеми:

Використані першоджерела: 291

8. Індекс УДК тематичних рубрик НТІ

Індекс УДК: 94(4), 94"04/14", 930.2:[351.07:340.12](=113=16)"07/11"

Тематичні рубрики: 03.19.71, 03.09.25

9. Тема та реферат дисертації

Тема (укр.)

Ранньодержавні інститути скандинавів і слов'ян у VIII–XII ст.: "тінг" і "віче"

Тема (англ.)

Early state institutes of the Scandinavians and the Slavs in the 8th–12th centuries: “thing” and “veche”

Реферат (укр.)

Дисертацію присвячено компаративному дослідженню ранньодержавних інститутів скандинавів, полабських і поморських слов'ян. У центрі його уваги перебувають середньовічні зібрання – тінг і віче. Учасників, перебіг, діяльність, еволюцію та інші аспекти асамблей проаналізовано з урахуванням державотворчих процесів, особливостей суспільних устроїв останньої чверті VIII – середини XII ст. Обґрунтованість зіставлення обумовлюють відомості про одночасність і подібність розвитку Норвегії, Швеції, Слов'янського Полаб'я й Помор'я. Характерними для регіонів були стійкість додержавних форм влади, довготривалість побутування язичницьких вірувань, повільність трансформації владних інститутів, притаманна архаїчним суспільствам колективна форма управління. Поєднання наративних, археологічних, правових, епіграфічних і топографічних джерел дає змогу всебічно проаналізувати ці суспільні устрої та ранні держави на етапі політичної консолідації, централізації, християнізації та поглиблення соціальної стратифікації. Враховано найновіші досягнення історичної науки й найважливіші теоретико-методологічні напрацювання медієвістів, археологів, антропологів і знавців рунічного письма, зокрема, дискусію про історичну цінність середньовічних наративних джерел – саг, хронік і житій. Використано досягнення історичної компаративістики, понятійний апарат політичної антропології (концепти вождівство та дружинна держава), антропологічний підхід під час розгляду звичаєвого права. Порівняння процесів державотворення засвідчує типологічну й часову близькість суспільно-політичної еволюції у скандинавів і слов'ян в останній чверті VIII – середини XII ст. На підставі археологічних і писемних джерел простежується консолідація та інтеграція племінних організацій – перший етап державотворення. Ранні держави скандинавів і слов'ян утворились у подібний спосіб, а саме шляхом об'єднання складених вождівств у єдине ціле. Найчастіше державотворення відбувалося на територіях скупчень економічних, політичних, релігійних центрів. Охарактеризовано найважливіші владні інститути скандинавів і слов'ян, а саме: повноваження вождів різних рангів, правителів, знаті, дружин, особливості функціонування осередків язичницьких культур, бенкети. Підтверджується участь у скандинавських і слов'янських асамблеях аналогічних або подібних суспільних станів – мешканців одного чи декількох поселень і прилеглих територій, існування сільських і міських зібрань, тінгу й віча локального, регіонального та загальнодержавного рівнів. Заможніші прошарки населення були активнішими під час асамблей, а вплив еліти на їхній результат у всі періоди та на всіх рівнях був визначальним. Ухвалення рішень зазвичай відбувалось у спеціальних місцях, що надавало подіям особливого значення в очах громади. Писемні джерела доводять, що тінги й віча були подібними до святкувань, передусім ритуалізованими. Дискусії і промови були не лише способами обміну важливою для громади інформацією та її обговорення, а й сакралізованими й театралізованими подіями. Відзначається функціонування запланованих, регулярних і спонтанних зборів. Встановлено найважливіші суспільно-політичні функції зібрань, а саме організаційну, репрезентативну та об'єднавчу. Водночас асамблеї відігравали судову роль, яка знаходить підтвердження майже в усіх писемних джерелах. Зроблено висновок про інституційну спорідненість скандинавських і слов'янських асамблей, засвідчену цілком незалежними джерелами. Отож тінг і віче є варіаціями одного й того самого ранньодержавного інституту.

Реферат (англ.)

A dissertation is devoted to a comparative study of early state institutes of the Scandinavians, the Polabian and the Pomeranian Slavs. In its focus are medieval gatherings – a thing and a veche. The analysis of participants, procedure, functioning, evolution, and other aspects of assemblies takes into account state formation processes, features of social orders of the last quarter of the 8th – the middle of the 12th centuries. The evidence about simultaneous and similar development of Norway, Sweden, Slavic Polabia, and Pomerania stipulate the validity of the comparison. Typical for the regions were a persistence of pre-state forms of power, a longevity of existence of pagan beliefs, a slow transformation of power institutes, an inherent in archaic societies communal form of governance. A combination of narrative, archaeological, legal, epigraphic, and topographic sources allow us to comprehensively analyze these social orders and early states at the stage of political consolidation, centralization, Christianization, and the deepening of social stratification. The research takes into account the newest achievements of the historical field and the most important theoretical and methodological ideas of medievalists, archaeologists, anthropologists, and the scholars of runic symbols, in particular, a discussion of historical value of narrative sources – sagas, chronicles, and the lives of the saints. The study makes use of the achievements of the historical comparative studies, conceptual framework of political anthropology (concepts chiefdom and military government), anthropological approach to the consideration of common law. The comparison of state formation processes attests typological and chronological resemblance of socio-political evolution among the Scandinavians and the Slavs in the last quarter of the 8th – the middle of the 12th centuries. Based on the archaeological and written sources can be traced a consolidation and integration of tribal organizations – the first step of state

formation. Early states of the Scandinavians and the Slavs emerged in a similar way, namely by the unification of composite chiefdoms into one entity. Most often, state formation took place on the territories of high concentration of economic, political, religious centers. The dissertation characterizes the most important power institutes of the Scandinavians and the Slavs, such as: powers of chiefs of various ranks, rulers, elite, retinues, features of the functioning of centers of pagan cult, feasts. The study confirms the participation of the same or similar social strata in the Scandinavian and Slavic assemblies – of the inhabitants of one or several settlements and surrounding areas, the existence of rural and urban gatherings, the thing and the veche of local, regional, and nationwide levels. Wealthier strata of society were more active during the assemblies, and the influence of the elite on their result in all periods and at all levels was decisive. The decision-making usually took place at special places, which provided the events with particular importance in the eyes of the community. The written sources prove that the thing and the veche were similar to celebrations, primarily ritualized. Discussions and speeches were not only ways of exchanging and discussing important to the community information, but also sacral and theatrical events. The functioning of planned, regular and spontaneous meetings can be traced. The most important socio-political functions of assemblies are established, namely organizational, representative, and unifying. At the same time, gatherings played judicial role, which is confirmed in almost all written sources. The study reaches a conclusion about institutional affinity of Scandinavian and Slavic assemblies, certified by completely independent sources. So, the thing and the veche are variations of one and the same early state institute.

Голова спеціалізованої вченої ради: Войтович Леонтій Вікторович (д. і. н., професор, 07.00.01)

Головуючий на засіданні: Войтович Леонтій Вікторович (д. і. н., професор, 07.00.01)

Підпис

М.П.

Відповідальний за подання документів: Жак О.В. (Тел.: 380636075982)

Підпис

**Керівник відділу реєстрації наукової діяльності
УкрІНТЕІ**

Юрченко Т.А.